

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő, Kis-Mester utca 1382.</p>
--	---	--

Előfizetési felhívás a „Debreczeni Protestáns Lap“ 2-ik félévi folyamára.

Lapunkat a következő 2-ik félévre ismételtén ajánljuk a nagyérdemű protestáns olvasó közönség figyelmébe. Miként eddig mindent elkövettünk, hogy bárha havonként csak háromszor jelenhetett is meg: de azért külterjedelmét illetőleg a heti egy ivnyi terjedelemben megjelenő lapokat szintén megközelítette; úgy jövőben is az előfizetők számától feltételeztetik, hogy folytathassuk a megkezdett terjedelmet; sőt ha az alkotmányozó nemzeti zsinat megnyílik s a kellő pártolás meg leend: gondoskodni fogunk a lapnak gyorsabb időközökben hetenkint egyszer vagy kétszer is — megjelenéséről.

Ajánljuk e minden esetre kevés díjra szabott egyházi és iskolai lapunkat lehető tömeges pártolásba. — Előfizetési díj egy évre 4 frt, félévre 2 frt.

A szerkesztőség, Gergely Károly barátunk Krassóra távozván el, ezen 2-ik félévben állani fog: Tóth Sámuel mint felelős szerkesztő, Békési Gyula és Géresi Kálmán szerkesztő társakból.

Török Pál dunamelléki ref. püspök urnak az egyházkerületi közgyűlést megnyitó beszédéhez.

(Folytatás.)

III.

Török Pál püspök ur éles bírálat alá veszi a zsinati előmunkálatok ügyében működött egyetemes konvent eljárásait is. S elég bátor állítani egyházkerülete színe előtt, hogy a teendőkre vagy előmunkálati tervek készítésére Molnár Aladár, Tóth Sámuel és Beóthy Zsigmond urakon kívül, a konventi bizottságból senki más wíket sem kapott, a tárgyak tanulmányozására avagy ilynemű dolgozat fogalmazására! Az igen érdemes püspök ur feledni lát-szik vagy talán tudomására sem jutott? hogy az egyház-

szervezetre, kánonokra és fegyelmi eljárásra vonatkozó tervezet készítésével megbízott konventi albizottság elnöke Révész B. püspök ur, e tekintetben megtett mindent a mi lehető volt; ugyanis 1878. január 8-án a bizottsági tagokhoz a következő tartalmu felhívást intézte volt: „Minél többet gondolkoztam az egyházszervezetre, kánonokra és fegyelmi eljárásra vonatkozó tervezetek készítésével megbízott konventi albizottság működésének mikéntjéről: annál inkább meggyőződtem arról, hogy az albizottság össze nem hívathatik s működését meg nem kezdheti addig, míg kész tervezet nem lesz vagy tervezetek nem lesznek, melyek fonalán a bizottság elinduljon; még inkább meggyőződtem pedig erről, miután nt. Révész Imre urat hosszas várakozás s több ízbeii felkérés után sem sikerült rá birnom, hogy a rábizott előadói tisztet elfogadjja. Mert minden kész tervezet nélkül összejönni: nem lenne egyéb mint hosszas és mégis eredményre aligha vezethető idő és költség vesztegetés. Ennek folytán arra határoztam magamat, hogy mielőtt az albizottságot összehívnam, felkérem annak minden egyházkerületből kinevezett tagjait, hogy készítsenek tervezetet, mind az egyházalkotmányra, szervezetre, mind a kánonokra, mind a fegyelmi eljárásra vonatkozólag; és azt nyomassák ki valamelyik egyházi lapban stb. stb. Bátor vagyok tehát felkérni tervezet készítésre“ stb. stb.

De ha ezen bizottsági tagokhoz küldött megkeresés el nem juthatott is T. P. urhoz, a közvetlen épen a superintendens urakhoz intézett következő felhívást, mely 1878. január 9-én 46. sz. alatt kelt, superintendensi naplójában bizonyosan bejegyezve találja. Ugyanis Révész Bálint püspök ur, püspök társaihoz következő kérelmét intézte:

„Ugy vélem, hogy az egyházszervezetre, kánonokra s fegyelmi szabályokra vonatkozó tervezetek készítésével megbízott konventi albizottság jog- s hatáskörével nem jövök ellenkezésbe, ha a célba vett nagy kérdések megoldásának munkájába való befolyásra, mindenki előtt tért nyitni óhajtok.“

tisztelettel fordulok jelen nyílt kérelmemmel a nagyérdemű esperesi karhoz és a ref. népiskolai tanügy emelését és virágzását szíven viselő többi egyházi és világi vezérférfiainkhoz, midőn a hazai összes ref. tanítók nevében készitendő zsinati emlékiratnak erkölcsi és — a mennyiben lehet — anyagi pártfogását tisztelteljes bizalommal kérelmezem.

E napokban ugyanis a zsinati emlékiratot s az ez ügyben tájékoztató „Népiskolai Szemle“ 1—2. számát a mélyen tisztelt esperes urakhoz megküldendem. Alázattal esedezem: kegyeskedjenek az ottani körülményekhez képest s bölcs belátásuk szerint úgy intézkedni, hogy ezen nyomtatványok az azon egyházmegyebeli tanítóknak, ha csak ez ügyben tartandó közgyűlésén is felolvashatók, tárgyalhatók legyenek s ottani tanítótársaim az ez ügyben Budapesten (f. évi aug. közepén) tartandó országos tanítói értekezletre képviselőt küldhessenek.

Az Ur kegyelme és áldása legyen és maradjon mindnyájunkkal!

Csokonya (pósthely Somogyban).

Szalóky Dániel,
ev. ref. tanító.

Könyvismertetés.

A hittemploma. Egyházi beszédek. C. H. Spurgeon nyomán írta Könyves Tóth Kálmán. I. kötet. Budapest 1881. Légrády testvérek nyomdájából. Szerző tulajdona. (Ára 1 frt 80 kr.) (Folytatás.)

Szeretnők e munkát egészen kiírni, de mivel ezt nem tehetjük, csak menetével ismerkedjünk meg. Ama nagy igazságot akarja hirdetni szerző, hogy ha Jézus meg nem eleveníti lelkeinket, halottak vagyunk, ha szinte élőknek látszunk is. „Hadd legyen szabad I. e három halotthoz hasonlítanom a lelki halottak állapotát, aztán II. nézzük meg a feltámasztás alkalmával használt kegyelmi eszközöket s végül III. vegyük tekintetbe a fölelevenítés után történt eseményeket.“ Ez a felosztás. Az első rész tartalma röviden adva van a második rész elején. „Jézus három halottat ébresztett föl a testi halálból s e három után száz ezreket, milliókat, egy egész embervilágot a lelki halálból, — mert e három halott az emberek halálának hü képe. A leányzó ábrázolja azt, a ki még nem ért ugyan a bűn ösvényéhez, de közel jár hozzá; az ifju azoknak képe, kik már abban találják gyönyörűségöket, ha a vétek rózsáit tépdeszik; a harmadik halott az olyan ember, kit a bűn körülhálózván, menekvésre nem is gondol s elveszetteknek hiszi magát. De Jézus nem akarja, hogy egy is ezek közül elveszessen; elmegy mindegyikhez, megmenti mindhármát, még pedig mindegyiket különb-különbféle módon.“ A zsinagóga fejedelmének leányához nyájasan, szeliden szól. Így bánik Isten maiglan is azokkal, kik még nem tévelyedtek a halál-szerző bűn útjára. Mig a leánynak kezét fogta meg, az ifjunak csak koporsóját illette s hangosan szólt: ifju! te neked mondom, kelj föl! Amott szeliden érinté a kezét, itt már a koporsót illette s ezen illetésével mintegy elűzte ama bűnöket, melyek az ifjut halálba dönték. Lázár eseténél ismét más körülmények fordultak elő. Itt, hol a test már négy nap óta feküdt a sirban, Jézus maga is sirt, sőt két izben indulat vett erőt szelid lelkén, aztán parancsolá, hogy

a követ vennék el, majd Istenhez meghallgatásért könyörgött s ezután felszóval kiáltá: Lázár! jöjj ki! „Mily hiven fejezi ki Lázár feltámasztása Jézus bánásmódját azokkal szemben, kik már az erkölcsi halál legmélyebb sirjába süllyedtek alá. Jézus könyez és imádkozik még maiglan is a legnagyobb bűnös felett is. Mily véghetetlen szeretet ez! Elvéteti a követ a koporsó szájáról, s mivel tudja, hogy a mély álomba merült embert lassu suttogás nem ébreszti föl, hangosan kiált. Így küld sokakra az Ur megpróbáltatást, szenvedést és csapást, hogy a kísértés tüzeiben tisztuljon meg a szív; vihart, hogy a világot reszketető menydörgésben ismerjék meg Istent s eleveníttessenek uj életre. Mit tett v. g. Jézus a halottak feltámasztása után? A leányzónak enni adatott, az ifjat oda adá anyjának, Lázár fölébresztése után pedig azt mondá a kísértetnek: oldozzátok meg őtet és bocsássátok el. Ebben is van erkölcsi tanúság. Kiket a világ még nem rontott meg, azoknak enni adni, azokat vallásos oktatásban kell részesíteni. Ha ezekhez egyszer aztán eljő a kísértő, hogy az örökélet mannája helyett arany pohárban édes mérget nyujtson, nem fogadják el e mérget, mert a hit menyei eledelével táplálkoztak. Az ifjat édes anyjának adja át Jézus. E jó anya az egyház. Mily borzasztó volt rövid öröm után a bűn ravalán feküdni s mily édes lesz a jó anya keblén pihenni ki, a halálkin nehéz harcát! Lázár kezei s lábai össze voltak kötözve s Jézus feloldatta s elbocsáttatta őt. — Ha valaki a bűn ösvényén nagyon előre haladt, a bűnök kezeire, lábaira tekergőznek; az Ur kegyelme szétrombolhatja ugyan a rossz szokásokat, de mindamelllett is a sokáig bűnben lélegzett ember belső életében kevés igazi öröm honolhat; elég ha külső halotti lepleiből, vagyis megrögzött vétkeiből igyekszik kibontakozni. Ez is nehezen megy, mindig találhat magán itt-ott egy foszlányt a régi szenvedélyekből. Óriási küzdelembe kerül elhagyni minden bűnös hajlamot, melyek éveken keresztül árnyék gyanánt kísérték; egyik kötél a másik után nehezen szakadozik szét, egész élete örök viadal gyászos multjával messze jövőért s boldog, ha majd ama jobb világban diadalt arat!“ Ez a megragadóan szép predikáció lényege; de olvasni kell azt egészen, tanulmányozni a benne rejlő remek eszméket s megismerkedhetünk belőle Spurgeon nagy lelkével, gazdag szellemével.

(Vége köv.)

T Á R C Z A

„Pia fraus“ a vallásos fejlődésben.

(Folytatás.)

II.

Volt-e az emberiségnek olyan műveltségi foka, mikor lelkében nem hitt, ezt sem bizonyítani, sem megczáfolni nem lehet. Ily állapot elképzelhető, kivált ha az emberiséget fejlődőnek tartjuk s lemondunk arról a követelményről, hogy már az első embernek nemcsak potentialiter, de actualiter is fel kellett szerelve lenni minden mai képességeivel. Hogy azonban még ma is léteznének oly népek, melyek a „lélekről“ semmit sem tudnak, azt többször állították ugyan, de alaposabb megfigyelőknek az ily népekről is sikerült bizonyítani a bizonyos fajta szellemi lények hívését.

Más kérdés, hogy vajjon a lelkekről az első eszmélkedőnek már olyan képzete volt-e, mint egy mai művelt embernek. Ezt határozottan tagadnunk kell, még ha megengedjük is, hogy épen e hit tárgyai azok, melyekről ma is nehéz volna az embernek határozott ítéletekben számot adni. A lélekről való nézetek tisztulását szintugy lehetséges a korok és népek szerint kimutatni, mint az isteneszméét. S Müller Miksának mégis igaza van, midőn a fetiszmus dogmáját, mely szerint az első emberek mindent istenítették volna, olyan értelmetlennek mondja, mintha valaki azt állítaná, hogy az első emberek halottjaikat bebalzsamozták, tehát mielőtt a balzsamozást ismerték. A végetlennek azt a sejtelmét, melyet a világ szemlélése a gyermek ember lelkében felkelte, mai értelemben vett istentudatnak nem nevezhetjük. Ilyen gyermekiesek, határozatlanok azon hitnézetek is, melyeket a lélekről alsóbb műveltségű népeknél ma is találhatunk.

Mi sem lehet természetesebb, mint a gyermekelmének az a következtetése, hogy az a mi kivülte van olyan mint ő, úgy érez, úgy akar, úgy cselekszik. E felfogás igazolja a gyermek boszuját az élettelen tárgyak ellenében, midőn azokat üti, veri, széttöri. E boszút a vad népek ma is komolyan veszik s még a barbárságból kivetkezett népek törvényeiben is találjuk nyomát, a „gonosztevő“ tárgyak elleni igazságszolgáltatásnak. Az ázsiai kukikon nem esodálkozhatunk, ha a fán, mely eldöltében valamely rokonukat agyonütötte, bosszút állanak, de meglepetve olvassuk a görögökről, hogy az ily gyilkos tárgyakat a prytaneumban elítélték s ünnepélyesen számkivették a határon, meg a még nem oly rég érvényben állott angol deoda (deo danda) törvényről, mely szerint például a gyermeket eltaposó koei kereket a szegények javára elárverelték. S midőn felnőtt s művelt emberen is geszik, hogy indulatosan széttépi a levelet, földhöz csapja az ártatlan tálat — nem jut-e eszünkbe az az atavismus-chevria, mely lehetők tartja az apák, az ősök természetének öröklését s az ősi vadságnak alkalmilag felszínre jutását. Ne azt kérdezzük hát, hogy hittek-e a vademberek a lelkekben, inkább azt, hogy mit nem tartottak lelkesnek?

Az értelmi haladás nem a lelkesnek, hanem a lelketlennek felismerésében, az élőknek és élettelennek megkülönböztetésében állott. Tulajdonképen a lélekről is ekkor keletkezett némi határozottabb tudalom. De mily bizonytalan volt még sokáig s bizonytalan az ember előtt még ma is az a mesgye, mely az élt az élettelenből, a lelkest a lelketlentől elválasztja! Az ájulás, halál tüneténei arra az okoskodásra vezették az embert, hogy ilyenkor valami hagyja el a testet, valami láthatatlan; de vajjon végkéig elhagyja-e? nem tér-e oda megint vissza s ha nem tér, hova megy? ugyanazon lélek van-e az egészséges és beteg testben, az ébrenlevőben és alvóban? ha a testben maradna, láthatná-e, művelhetné-e a lélek azokat, a miket álmában csinál? meddig terjed a lélek hatalma? összeköttetésben marad-e a holtak lelke az élőkkel, mint ezt az álmok mutatják, vagy csak kísértő lélek látogat ilyenkor?

Efféle kérdéseket fel kellett tenni az embernek, mihelyt eszmélni kezdett s esodálkozhatunk-e, ha a lét és nemlét mysteriumaiban még inkább eltévedtek, mint mi, annyi tapasztalás s okulás örökösei? Hibáztathatjuk-e őket, ha nem tudtak éles megkülönböztetést tenni képzelődésük s értelmük szüleményei, szemléleteik és visióik, a való és az álom közt, mikor ezeket ma is oly könnyen össze lehet zavarni! Milyen feleletet adhatott az első gondolkodó ama kérdésekre: gyaníthatjuk azon felfogásból, amint primitív műveltségű népek ma is ítélnék a szokatlanabb életjelenségekről. — Ha a fidzsi-szigetlakóknál valaki elájul, a

körülállók hangosan hívják vissza az elszállni akaró lelket s megtörténik, hogy egy vaskos legény rosszul érezvén magát, torkaszakadtából kiáltoz saját lelke után. A prüsszentést mint physiologiai jelenséget ma szépen meg tudjuk magyarázni a reflex mozgásból, mely az olfactorikusnak és trigeminusnak ingereltetése folytán a nyult agy közvetítésével létrejön. A vad ember, ki megvan győződve, hogy a lelkek ki s be járhatnak az emberi testbe, a prüsszentésben egy jó vagy gonosz léleknek erőszakos kitörését látja. A zulu azt hiszi, hogy az ősök lelke (idhlozi) jön le hozzá s az segített rajta a prüsszentéssel. Rendesen az egészség jelének tartják, mikor tehát a betegség szelleme önként vagy önkéntelenül elhordja magát. A minomosopai (Afrika) király prüsszentésének hire befutja az egész várost s mindenkinek áldást kell kívánni a rossz szellem eltakarodásához. Guineában a jelenlevő alattvalóknak földre kellett borulni ilyenkor örömeiknek kifejezéseül. Ennek a felfogásnak a maradványa lehet az ó- és középkor minden népeinél használt s ma is közönséges köszöntési szokás a prüsszentésnél: „egészségére váljék!“ Az okot persze elfelejtették, de a szokás fenmaradt s felvilágosultabb korban igyekeztek annak valami rationalis vagy történeti magyarázatát adni. A görög mythosz szerint Prometheus mesterségesen készült embere prüsszentéssel adott életjelt magáról. A középkori legenda szerint Gergely pápa esdeklésére, a pestises betegek ezzel gyógyultak meg.

Hogy a lelket valami lehetfélné tartás, erre utalta az embereket a lélekzés szoros összefüggése az állati étellel. Ha megszűnik az állat lélekzeni, megszűnt élni. Az ausztraliai népeknél, valamint a kaliforniai indiánoknál ugyanazon szó jelenti a lelket, életet, lélekzetet. Tudva van, hogy a héber, görög, latin, német stb. szavak a szellem-re eredetileg szintén lehetetet jelentenek s bizonyosan a magyar lélek is. Más nyelvekben a lélek egyértelmű az árnyék, mely azonosítás szintén megmagyarázható az álmokképek árnyaságából, a melyeket az együgyű ember valódi szellemeknek hitt. — Az élet különféle nyilatkozatai szerint — mint a bölcsészek is néha — már a vadak több lelket vesznek fel az emberben: kettőt, hármat, sőt négyet. Ezeknek aztán rendeltetése is különböző. Az északamerikai algonkinok hite szerint csak az egyik lélek jár ki a testből s lát álmokat, a másik visszamarad még a halál után is. A dakoták négy lelke közül egy szintén a hullában marad, egy a faluban kóborog, egy a levegőben száll s egy a szellemek országába.

A naiv lélek e philosophiája, mely mindent élőknek, lelkesnek gondol, nem teszi azt a kevély megkülönböztetést az állat és ember lelke közt, melyet mi szeretünk tenni. Sok bámulni, irigyelni valót talál ő az állaton s nem kerüli ki figyelmét a sok rokon sajátság, mely az állat s az ember életnyilatkozatai között van. Abban tehát nem látnak lehetetlenséget, hogy a lélek emberi testből állatiba s állatiból emberi testbe költözzék s azt több vagy kevesebb ideig lakja. A grönlandiak varázslókat képeseknek tartják arra, hogy a beteg emberi lelket egy nyul, szarvas, madár vagy gyermek lelkével kicseréljék. A varázslók e hatalmáról való hit, mely szerint magokat vagy másokat állatokká (farkasokká) át tudják változtatni, a köznépnél ma sincs egészen kiirtva, a középkorban pedig általános volt. Sőt azzal a nézettel is gyakran találkozunk, hogy a növénynek, kőnek, göröngynek, fegyvernek, ételnek is lelke van. S ez nem olyan oktalan felvétel, mint egyelőre látszik. Ha az álmok a szellemekkel való közlekedést mutatják, akkor a tárgyaknak is kell szellemének lenni, mert hiszen az álmokban azok is előfordulnak.

ismeretlen az assyriaiaknál, kik azt „sabbattu“ kifejezéssel jelölik meg, mi az ő nyelvükön azt jelenti: „nyugodalmi nap a szívért.“

„E naptár (calendrier) assyruul van írva, hanem a benne levő számos accadi kifejezések után itélve az eredetinek a Jézus Krisztus előtti XVII-ik századnál jóval előbbi korban kellett íratni, akkor, midőn az accadi nyelv kiholtnak látszik.“

Ez a felfedezés tehát egészen lerontja Huley és mások elméleteit, melyek azt állítják, hogy a szombat zsidó intézmény s a manának a pusztában lett osztogatása előtt ismeretlen volt és hogy, ha a Genesis szerzői nekünk arról beszélnek, azt megelőzőleg (par anticipation) teszik. Ellenkezőleg ez az okmány világosan kimutatja nekünk, hogy a hetedik nap mint szombat „sabbat“ a törvénynek a sinai hegyen lett kiadása előtt legálább két századdal ismeretes volt és megtartatott; a mi a teremtés elbeszélésében előadott körülményekkel együttesen megerősíti a Megváltó ama szavait: „A szombat az emberért teremtett.“ (A Genfben megjelenő Bulletin Dominical mult május havi 23-ik számából.)

Könyves János.

A debreczeni jogtanárok véleménye a jogakadémiák ügyében leküldött miniszteri felhívásra.

(Folytatás.)

Marbeau a technikai és bölcsészeti pályára figyelmezteti ifjainkat. Ugyde a budapesti József-műegyetemen a mult 1879–80-dik évben 562 technikus tanult s e számot a külföldi, jelesül prágai, müncheni, zürichi, stuttgarti stb. polytechnikumok magyar hallgatói közel 900-ra emelték. Kérdés tehát, segítene-e ifjainkon a Marbeau tanácsának követése, ha csak technikusaink a műszaki ismereteket inkább jutalmazó külföldön nem értékesítenék szellemi tőküket.

Két egyetemünk bölcsész-tanulóinak száma 713 volt a mult 1879–80-dik évben. — E szám a Németországihoz képest csekély, az osztrák egyetemek bölcsészethallgatóinak számához képest körülbelül arányos, a mi viszonyaink között azonban, úgy látszik, nagy is; legalább azt mutatja azon körülmény, hogy most is már mintegy 200 egyetemen középtanodai tanári képesítést nyert ifju vár alkalmazásra állás és kenyér nélkül. A theologiai pályán is elég a tanuló.

Az u. n. reális életpályák az ipar, kereskedelem és általában a gazdasági élet fejletlensége és pangása mellett nem kecsegtetnek boldogabb jövővel; a katonai pálya pedig, melyet különben szívesen szokott magának választani az előkelő és vagyonos ifjak nagy száma, ujabban sajnos, de egészen természetes okoknál fogva, nem gyakorol a miveltebb magyar ifjuságra elegendő vonzerőt.

4. Joghallgatóink jelenlegi száma tisztességesen megélhetne azon számos életpályán, melyek a jogot végzett ifju előtt nyitva állanak, s ha e részben sokak elé mégis nehézségek gördülnek, annak okát az általános pangáson kívül legfőbbképen a mult idők hibás intézkedései képezik. Azon életpályák, melyekre a jogász reflektál, mi nálunk csak nem régen hosszú időn át idegenek által voltak elfoglalva, s midőn 1861, nagy részben azonban csak 1867 után újra

megnyitlak a magyar ifjuság előtt, igen természetes, hogy annál nagyobbak kellett lennie a minden időben sok vonzerővel bíró jogi pálya felé való tolongásnak, mivel a 2 és 3 évi tanfolyamu jogakadémiák a jogtanulást nagyon megkönnyítették, küszöbön állott állami rendezkedésünk pedig sokakban felköltette az ezen pályán való boldogulás reményét. Ez azonban nem tekintetett elégnek. A provisorium kormányzékei, talán azért, hogy a passiv resistentia amaz időszakában minél több formailag kvalifikált egyént nyerjenek a hivatalok betöltésére, mindenkinek, a ki egy-két évig irnoki vagy valamely más alárendelt kezelő hivatalt viselt, de különben jogot épen nem, sőt sokszor még csak gymnasiumot sem végzett, megengedték az ügyvédi vizsgálatok letételét, ezeknél a vizsgázók iránti követelmények a minimumnál is alább szállittatván. Következett aztán az alkotmányos magyar kormányának a jogi magántanulást korlátlanná tévő intézkedése, mely szerint, ha valaki a gymnasiumi érettségi vizsgálat letétele után 2—3 évet akárhol és akármilyen foglalkozásban eltöltött, a jog- és államtudományokból magánvizsgálatra jelentkezhetett, s ezután 2 évi, senki által sem ellenőrzött és így sokszor csak névleges joggyakorlatkodás kimutatása mellett az ügyvédi vizsgát is letehetette.

Nagyra nőtt tehát a jogi tanfolyamot végzett, s még nagyobbra a jogi tanfolyamot nem végzett okleveles ügyvédek száma. Minthogy pedig a törvényhatósági tisztviselők választásánál 1870 előtt egyáltalában alig, sőt 1870 után is csak néhány hivatal betöltésénél volt tekintet a jogvégzettségre; minthogy továbbá a miniszteriumok is jobbra megtartották a provisorium kormányzékeitől átvett hivatalnokokat, s az újabb kinevezéseknél sem szorították meg magokat a jogvégzettség kvalifikációja által; minthogy végtére az 1872. január 1-én életbeléptetett kir. bíróságokhoz is roppant számmal neveztek ki az 1869. 4. t. cz. engedélye alapján olyanok, a kik korábban a törvényhatóságokban bírói, szolgabírói, esküdti stb. hivatalt viseltek, habár különben jogot nem végeztek: ama jogot végzett és ügyvédi oklevéllel is ellátott egyének nagyobbbrészt az ügyvédi gyakorlatra vetették magokat. És így a kormányok helytelen intézkedései mintegy mesterségesen szaporították nálunk az ügyvédek számát annyira, hogy abban már-már a társadalmat fenyegető veszélyt lát a miniszteri leirat.

5. Régi dolog, hogy a magyart prókátor nemzetnek szeretik nevezni. Igazolja-e ezen elnevezést ügyvédeink rendkívül nagy száma? olyan kérdés, melyet érdemesnek tartunk közelebről megvizsgálni.

Magyarországban 1878-ban 4792 ügyvéd volt, tehát körülbelül 3000 lakosra esett egy ügyvéd. Tagadhatatlanul tekintélyes szám, de a külföldön több helyütt nem kevesebb, sőt jóval több ügyvéd van. A 60-as években Frankfurtban 910, Angliában 1240, Hamburgban 1800, Franciaországban 1970, Szászországban 2600, Belgiumban 2700 lélekre esett egy ügyvéd. (Dr. Jaques H. Die freie Advocatur etc. Bécs 1868. — Hinrichs: Über fr. Advocatur. Archiv f. d. civ. Praxis 51 köt.) Átalában mindenütt, hol szabad ügyvédség van, nagyszámu ügyvédet találunk, de egyszersmind ugyanott fejlődik a szabad verseny folytán kitünő, fényes ügyvédi kar. Franciaország és Anglia ügyvédi kara legelsőnek van elismerve a világon, és ezen államok mindegyikében sokkal több az ügyvéd, mint nálunk. Pedig az előbbi pont-

ban elmondottak után, továbbá azon körülménynél fogva, hogy hazánk jelenleg úgy az állami, valamint a jogi élet tekintetében átmeneti korszakot él, s hogy minálunk sok olyan dolgok, a miken a régebben rendezkedett nyugat-európai államok már régen túl vannak, p. o. urbérrendezések, tagosítások, arányosítások, sőt zálogváltó és a régi jog- és birtokviszonyokból származó sok más ügyek is még mindig napirenden vannak, — nem költhetne megütközést, ha megfordítva állana a dolog, s nálunk volna több ügyvéd, nem az említett államokban.

Ügyvédek száma annál kevésbé ok arra, hogy a miniszteri leiratban élénk színekkel lefestett rémképektől komolyan megijedjünk, mivel köztudomásu dolog, hogy nálunk az ügyvédi kamarák tagjainak tekintélyes része csak névleg ügyvéd, de felek képviselésére nem szorulván, azzal nem is foglalkozik. Hogy sok ügyvéd nagy gonddal is csak alig tud megélni, az nem csoda a mai általános pangás, sőt hanyatlás idejében. Aligha van ma pálya széles e hazában, melynek ne volnának — még pedig elég nagy számmal — proletárjai. A mi pedig a miniszteri leirat azon szavait illeti, hogy „sok ügyvéd, mert élni kíván, kénytelen önfentartása érdekében meg nem engedett eszközökhöz nyulni,“ — ezekre megjegyezzük, hogy a ki a fegyelmi s bűnvádi tárgyalások krónikáját figyelemmel kíséri, bajosan fogja elhatarozhatni, hogy a meg nem engedett eszközök használatáért vád alá jutott ügyvédek, törvényhatósági és állami tisztviselők közül melyik osztálynak engedje át a szomorú elsőseget, és aligha nem ez áll a leplezett és ismertté váltaknál rendszeren nagyobb számú lappangó vétkekről is.

Egyébiránt ha az ügyvédek száma nálunk csakugyan tulságos és ennél fogva társadalmi baj, ezen baj újabbán évről-évre kisebbedik. A budapesti ügyvédi kamara évi jelentései azt mutatják, hogy a fővárosban az ügyvédek és ügyvédjelöltek száma évről-évre tetemesen fogy. A vidéken pedig a fogyásnak még nagyobbnak kell lennie. Nehány évvel ezelőtt évenként átlag 440 egyén tett ügyvédi vizsgát, 1880-ban e szám már harmadára szállott alá. Pedig a múlt évig még csak azok tehetek ügyvédi vizsgát, a kik az 1875—76. tanévig végezték jogi tanulmányaikat, akkor pedig még sokkal több volt a joghallgató, mint később és jelenleg, s a mondott évig akadémiáinkon végzett ifjaktól még nem kívántatott a tudori szigorlatok letétele az ügyvédi oklevél elnyerhetése végett. Hogy ezentul még kevesebben fognak ügyvédi vizsgát tenni, az bizonyos, mert az újabbán nagyon megfogyott joghallgatók közül aránylag sokkal többen választanak ezentul oly pályát, a melyhez a tudori fokozat megszerzése nem kívántatik meg.

* * *

Mindezek után tisztelettel kijelentjük, hogy a miniszteri leiratban a joghallgatók és általában a jogi pályán forogatók számából vont következtetéseket és azokra alapított aggodalmakat tulságosnak tartjuk. A jogi pálya munkásainak tulságos elszaporodásától a jövőben nem lehet tartani, sőt sokkal valószínű, hogy ha az e pályára nézve újabbán életbeléptetett intézkedések — melyeknek egész hatása csak ezután lesz érezhető — a jogtanulók számát még jobban lepassztják, másfelől a közigazgatás rendeztetik s az illető hivatalokra csak jog- és államtudományokat végzett egyének alkalmaztatnak: 10—15 év múlva, a mi-

korra a mostani ügyvédi, birói és más tisztviselői karok számos korosabb tagjai elhalnak vagy nyugalomba lépnek, a megüresedett helyek betöltésére nem lesz elegendő kvalifikált egyénünk. Ez pedig nem lenne csekély baj, mert orvost, technikust stb. ha itthon nincs elég, a külföldről is lehet importálni, ellenben a hazai nyelvet, jogot, viszonyokat ismerő ügyvédet, bírót, közigazgatási hivatalnokot csak itthon lehet nevelni.

A közoktatási m. kir. miniszter ur azon eljárásából, hogy évenként nagyszámu egyént jogosít fel a tanfolyam elengedése mellett jogi vizsgálatok letételére, elannyira, hogy a legutóbbi 2 év alatt csak az egy nagyváradi jogakadémián 48, Kecskeméten a múlt évben 16 ilyen engedélyes tett alap- és államvizsgálatokat, — szinte azt vagyunk hajlandók következtetni, hogy a miniszter ur talán maga is sejti az említett baj bekövetkezését, s hogy — tekintettel a jövőre — talán még sem tartja a jogtanulók mai számát oly tulságosnak, mint a minőnek szóban levő leiratában hirdeti. Avagy mi más indoka lehetne annak, hogy közoktatásügyi miniszterünk, a ki annyira buzgólkodik a jogtanulmányozás tudományos színvonalának emelése körül, mostan ilyen engedélyeknek nagy számban osztogatása által új t. i. centralisált alakban ismét visszaállítja a tudományos színvonal szempontjából mindenfelől végleg elítelt jogi magántanulás intézményét?

(Folyt. köv.)

Nyilt kérelem az ev. ref. tanítók zsinati emlékirata tárgyában.

(Különösen a mélyen tisztelt ev. ref. esperesi karhoz intézve.)

A b. somogyi ev. ref. egyházmegyei tanítók még 1878. év elején készítettek egy a tanítók anyagi s jogi helyzetének javítását kérelmező zsinati emlékiratot. Ez emlékirat az 1878. évi országos tanítógyűlés alkalmával Budapesten jelen volt ref. tanítóknak is bemutatottván, az értekezleti tagok által tárgyalási alapul egyhangul elfogadtatott és helyesnek találtatott. Ugyanezen értekezlet dr. Kiss Áron tanár ur következő határozati javaslatát is magáévá tette:

„A III. egyet. tanitógyűlésen összegyűlt h. h. tanitói értekezlet határozza el:

1) hogy — — — a zsinatot megelőzőleg, tanítóképviselői értekezletet tart, melynek feladata legyen a somogyi „Emlékiratot“ tárgyalni s esetleg módosítva a zsinat elé terjeszteni.

2) hogy az egyházmegyék felszólítandók, hogy az értekezletre egy-egy képviselőt küldjenek s annak díjazását viseljék.“

E határozatnak foganatosítása reám alulirotra bízott. Ámde mit tehetek én e nagy fontosságú határozat valószínűsítésére — egyházi s világi nagyjaink, vezérférfaink, előjáróink támogató jóakarata, erkölcsi s anyagi pártfogása nélkül? Készséggel elismerem, hogy semmit! Azért is, a mily szent bennem a meggyőződés, hogy a tanítók óhajásainak, kérelmeinek ily nemű tisztességes alakban leendő kiíjezése nemcsak a tanítók, hanem közvetve a tanügy emelésére és virágoztatására, — a bajainkon segíteni kész egyházi s világi nagyjainknak pedig igenis szükséges tájékoztatására szolgáland: éppen olyan teljes bizodalommal és mély

„Ennél fogva bátor vagyok tiszteletteljesen felkérni főtisztelendőségedet, miszerint ha nézetemet osztani méltóztatik, az esperességek útján kegyeskedjék felhívni egy a lelkész urakat, mint világi buzgóbb s szakavatottabb hitrokonokat, hogy a kiknek kedvök s hivatásuk van, az egyházszerkezetre, kánonokra, fegyelmi szabályokra vagy együttesen, vagy valamelyikre ezek közül, de mindenesetre alapos indokolással kísért tervezetet készítsenek, s azt valamelyik egyházi lapban nyomassák ki, hogy így az albizottsági tagok előre ismerjék, s a május havában összehívandó albizottsági tanácskozás, tárgyalás alkalmával felhasználhassuk. A tiszántuli egyházkerületet illetőleg, a jelzett körlevél az esperességek útján már szétmenesztetett.“

S már a dolgok ily helyzetében aligha találkozik bárki is, ki állítani merészelné, hogy a zsinati ügyek és tárgyak tanulmányozására senki más winket sem kapott a fenebb megnevezett 3 férfin kívül? kivéve természetesen T. P. urat, a kinek beszélni, állítani vagy tagadni mindent szabad, a mint ő jónak látja.

Még azt is modor és taktikának nevezi T. P. ur, „hogy a konventgyűlés ideiglenes helyettes elnök ur (gróf Dégenfeld Imre, 1880. szeptember) milyennek szerepe s teendői a gyűlés végeztével megszoktak szünni s a rendes elnökre szállnak, — mielőtt a konventnek zsinattartás iránti határozata felől az egyházkerületek hivatalosan értesítve lettek volna, — kétségkívül a philosynodisták tanácsolásától vagy talán épen zaklatása folytán ő Felsőgéhez, az egyetemes konvent nevében s megbízásából legalázatosabb esedeztést méltóztatott átnyújtani.“ — Itt ismét feledni látszik némely dolgot T. P. ur, először is gr. Dégenfeld Imre ur az 1880. évben tartott konventnek sem ideiglenes, sem helyettes elnöke nem volt, hanem rendes elnöke a mint arról a nevezett konvent jegyzőkönyve 48. sz. alatt tanuskodik; továbbá a jegyzőkönyv 69. száma szerint határozottan G. D. I. elnök bizatik meg, hogy a zsinattartás ügyében intézkedjék, ő Felsőgétől koronás apostoli királyunktól az engedélyt a zsinattartás helyére és idejére nézve kérje ki; azt tehát ő rajta kívül senki más nem végezhetette, de meg a mint biztosan tudjuk, ezen eljárás a többi konventi tanácskozások elnökének id. b. Vay Miklós urnak tudtával és beleegyezésével is történt; nagyon kár tehát azt is taktikának nevezni s a philosynodisták zaklatása eredményének állítani, melynek bebizonyítására T. P. ur az igazság ítélő széke előtt aligha tudna biztos adatokkal argumentálni, a ráfogások és gyanusítások talaja pedig nagyon süppedékes s arra lépni nem tanácsos.

(Vége köv.)

Tiszántuli.

A protestáns jogi képzésről.

(Észrevételek a „Középiskolai tanárképzés“ cz. cikkre.)

(Vége.)

Imre Sándornak a philosophiai képzés eredményét erkölcsi oldaláról méltató szép észrevétele mellé ideigtatom Feuerbachnak következő szavait annak feltüntetésére, hogy e kiváló német tudósnak mi a véleménye a bölcsészet értelmi hatásáról, párhuzamban a jog- és államtudományok gyakorlati, tapasztalati disciplináival. „Das empirische Wissen giebt der Rechtswissenschaft den Körper, das philosophische den Geist. Ohne jenes ist sie ein Gespenst, das nicht der Mühe werth ist, dass man nach ihm greift, weil es unter den Händen verfliegt; ohne dieses ist sie ein Gerippe, ohne Mark und Fleisch, oder vielmehr ein Leichnam ohne Seele und Leben. Ohne Philosophie bleibt die Jurisprudenz in der Dummheit, ohne empirische Gelehrsamkeit wird sie rasend. Der Rechtsgelehrte ohne ein ausgebreitetes empirisches Wissen wird höchstens ein philosophischer Schwätzer; der Empiriker ohne Philosophie ist ein Barbar oder ein Pedant.“

A jog- és a vele válhatlan kapcsolatban lévő államtudomány már maga is széles mező, s minthogy a gyakorlati élet is sokkal nagyobb igényekkel lép fel a jogi szakképzéssel szemben ma, mint Kerekes idejében, „a szaktantárgyakból azoknak compendiosus betanulásával, a melyek a gyakorlati működés alapfeltételei gyanánt okvetlen szükségesek,“ csak azért, hogy az idő nagyobb része a philosophicumoknak maradjon, többé nem lehet.

Különben ezzel a fensőbb cél, a valóban tudományos képzés koránt sincs eltévesztve, mert a jog és államtudományok széles mezeje nem sivár, nem vigasztalan a magasabb, a legnemesebb tudomány szempontjából sem. Ha igaz az, hogy minden tudományban van philosophia, akkor kétszerezsen áll ezen igazság a jog- és államtudományról. A jogakadémiáinkon most is tanított szaktudományok nagy része társadalmi, állam- és jogphilosophia, vagy társadalom-, állam- és jogtörténet, tehát egy igen nevezetes rész az emberiség kulturalis életének elméletéből és történetéből. A gyakorlatibb vagy u. n. kenyértudományokban is van philosophia, csak kihozza belőlök a tanítás és tanulás; erre azonban megint nem elegendők a tudomány „rendszerének aphoristikus tételeit, általánosságokba foglalt s felületes kifejtéseit“ tartalmazó compendiumok; csak az alapelveket a részletekig kifejtő s a részleteket viszont az alapelvekre visszavezető, egymástól távol állóknak látszó, de alapelvek útján összefüggő tárgyaknak rejtett kapcsolatait, valamint az összebonyolultaknak különbözőségét felderítő fejtegetésnek, — az eredetet, fejlődést, jelen állapotot és annak kritikáját megismertető előadásnak, — a példa, összehasonlítás, indokolás által támogatott meggyőződésnek van oktató és meggyőző hatása.

A prot. jogakadémiákon fenálló tanrendszer nem oly nagyon rossz, mint cikkirő ur állítja. 1875 végén az országgyűléshez intézett jelentésében a közoktatásügyi miniszter maga elismerte rólok, hogy nemcsak „szoroson vett szakiskolai, hanem a tudomány alapos mívelésének és fejlesztésének is megfelelő szervezettel bírnak.“ — Azt

sem lehet oly apodiktice mondani, hogy az „ifjuság ide-hagyja a mi jogakadémiáinkat, mert bennök céljainak megfelelő képzésben nem részesülhet.“ A jogászok létszáma csökkenésének nagyobb oka a pálya megnehezítése; de Debreczenben annak daczára is több a jogász 1875 óta, mint volt régebben a jogi pálya megnehezítése előtt s a korlátlan magántanulás idejében.

Kölnben én nem tagadtam és nem tagadom, hogy a tanrendszer jobb lehetne, valamint nem állítom, hogy a rendszer már magában is minden. Más bajaink is lehetnek, talán olyanok is, melyek — mint czikkem elején érintettem — nem végződnek a jogakadémiák tantermeinek küszöbén. De véleményem szerint jogi képzésünk fogyatkozásai sem relative nem oly nagyok, sem absolute nem oly gyógyíthatlanok, hogy a fürdővízzel a gyermeket is ki kellene önteni.

Az a — habár kezdetben szerényebb mérvű — bölcsészeti fakultás jó orvosszer lenne és pedig talán több irányban, mint egyelőre gondolná az ember. Törekedjünk rá, egyesülés és erőnk megfeszítése által. Ez utóbbira is szabad még appellálni. A sok jogakadémia sok terhet rótt ugyan egyes protestáns testületekre és magánosokra, de nem merítette ki a magyarországi protestantismus áldozatkésztségét és anyagi erejét annyira, hogy ily fontos érdekekben újabb áldozatot már épen nem hozhatna. A czikkiró ur csak úgy tudja mint én, hogy például a tiszántuli reformátusoknak nem került óriási megerőltetésébe a debreczeni jogakadémia 1875-ben felállított három új tanszéke.

Szóval én sok jót reményelek a bölcséleti szak által támogatott jog- és államtudományi szak működésétől. De hogy növendékei kész jogtudósokként fogják elhagyni falait, nem merném biztosítani. Valószínűleg annyira lesznek jogtudósok, mint a mennyire a jogakadémiákból kikerült és kikerülő növendékek csak „ügyvéd mesterek.“ Az iskolai tanítás és nevelés magában véve még nem teremt sem kész tudósokat, sem kész jellemeket. „Olyan az, mint a mértföldmutató, mutatja az utat, de a célhoz el nem viszen.“ Ha az alapot jól megvetette, jól vezetett és helyesen tájékoztatott, ha az ifju nemzedékbe beöltotta az önkénytes munka szeretetét, becsületesen megfelelt feladatának. A többi az önállóvá lett és önállóságra képesített tanítvány dolga, — és dolga az életnek, mely a maga termékeny nyugalmaival s edző viharai- val gondoskodik róla, hogy a jól megvetett értelmi és erkölcsi alapon

Csendes magányban fejljék a talentum,
Világi zajban állandó karakter.

L.

A nyugalmi nap rendkívüli régisége kibizonyítva az assyriai és babyloniai feliratok által.

A mai tudomány csodás fölfedezései közé kell a legkiválóbban számítani azon terjedelmes és teljes tudósításokat, melyeket Assyria és Babylonia ék-feliratai adtak az azon tartományokban lakott hajdani népek erkölce, szokásai, történelme és irodalma felől. Olvasóink elébe jelenleg az Edinburgban megjelenő „St. George's Parish Magazine“ egy részletének fordítását terjesztjük, melyet velünk Lausanneból tiszt. Busculet ur közölt.

Hallgatással mellőzve azon újabb fordítást, melyet dr. Smith a „teremtés“ és „eset“-re vonatkozó chaldaei hagyományokról adott, csupán azon érdekes ténynél állapodunk meg, mely — úgy mond — egy nagy figyelemre méltó égetett téglá tábla által van megerősítve, jelesen, hogy a szombat megtartása ismeretes volt az első Babyloniaiakknál. A szerző ıme így fejezi ki magát („Assyriai felfedezések“ 12. l.) „Az 1869-ik évben egyebek közt felfedeztem egy különös, assyriai vallásos naptárt, mely szerint a hónapok négy részre osztatnak, a hol minden hetedik nap vagy a „szombat“ oldalt meg van jelölve, mint oly nap, melyen semmi dolgot nem volt szabad tenni.“

H. Fox Talbot, ki az assyriai tanulmányban igen jár-tas, a kérdéses tábláról két sort lefordított, a mint következik: „A hetedik napra szent napot rendelt ő (il.) és minden munkától megszünést parancsolt.“ Ezen iró azután így folytatja: „Ezen tábla igen nagy fontosságu mint amely, szerintem, világosan megerősíti, hogy a szombat eredete a teremtésig felmegy. Tudva van egy bizonyos idő óta, hogy a babyloniaiak is nagyon szigoruan megtartották a szombatot. Az ily napon a királynak nem volt szabad sétakocsizást tenni; több eledelek meg voltak tiltva stb., azonban az nem volt tudva, hogy a szombat oly messze vissza megyen. (A bibliai archaeologiai társulat tudósítása. V. kötet. 427. 428. lap)

Tiszt. Sayce ur, egy másik kiváló tudós, hasonlóképp lefordította a fentemlitett naptár legnagyobb részét. — (Ugyanazon mű VII. kötet.) „A hetedik nap Merodach és Zir-Panitu (két istenség) ünnepe. Egy nagy ünnep. Egy szombat. A népek fejedelme*) nem fog enni sem szárnyasok husát, sem főtt gyümölcsöket. Nem fogja megváltoztatni ruháit. Nem fog magára venni fehér kabátot. Nem fog felajánlani áldozatokat. A király nem fog szekerére ülni. Nem fogja gyakorolni királyi törvényhozói tiszteit. Az őrsegi helyen a tábornok nem fog kiadni a csapatoknak semmi parancsot. Az orvosi művészet nem fog gyakoroltatni. — Illó, hogy legyen egy szent hely. Éjjel, Merodach és d'Istar előtt, a király a maga ajándékait fogja megtenni. Be fog mutatni egy áldozatot. Kezeit felemelve imádkozni fog a megszentelt helyen az istenséghez.“

Innen Sayce ur így következtet: „Ezen naptár legfőbb érdeke abban áll, miszerint bizonyítja a szombat vagy hetedik nap létezését, melyen a babyloniaiakknál valamint az assyriaiakknál bizonyos munkák tiltva voltak. Ezen kívül megjegyzendő, hogy az ő közöttük érvényben volt parancsok nagyobb része a Mózes III-ik könyve rendelkezéseihez és a zsidó rabbik gyakorlati szabványaihoz nagyban hasonlít.“

„A mit én „sabbat“-ról fordítottam, az két accadi (ama tartományok legrégebb nyelvei egyike) szóval van kifejezve, mely betű szerint (munkától) „megszünés napját“ jelent, vagy oly napot, mely ellenkezik a (működés) törvény nyelv. Egyébiránt a „sabbat“ nem

*) E kitétel „népek fejedelme: le prince des nations“ valószínűleg a nemzetiségek főnökét vagy fejét és így családfőt, tehát nem sajátlagos fejedelmet jelent, s annyival inkább, mivel két sorral alább a király, a sajátlagos, szó szerinti fejedelem említettik. S ha ez áll: ez feltételezi, hogy miként általában keleten, úgy különösen a babyloniaiakknál és assyriaiakknál is az őskorban a polgári társaság alapja a pátriarchális élet volt, a hol a családfő a háznép uralkodója és áldozója is volt. K. J.

Ez az itt röviden bemutatott leírása a civilizálatlan ember észjárásának kulesot szolgáltat igen sok előttünk esztelennek látszó szokáshoz, babonához, általában a félvad ember viselkedéséhez a szellemek irányában. De arra is találunk elég példát, hogy e mindent meglevenítő világnézetből mint bontakozik ki az ember lassankint, amint a dolgokat s magát jobban megismeri, mint foglal tért az előbb félelmes hatalmak ellenében s ha babonás hitétől nem tud is szabadulni, hogy alkudozik, szabadkozik s milyen ravasz fogásokkal igyekszik magán könnyíteni s érdekeinek érvényt szerezni. A „pia fraus“-nak itt is érdekes jelenségeivel találkozunk.

Ahoz nem kell vad embernek lenni, hogy némely állatot, kutyát, lovat okosnak tartson az ember. Könyveket irnak ma is az állatok ügyességéről, hűségéről, jósösztonéről. Meg kell hallgatni az egyszerű pórt, miket tud mondani kutyájának, lovának dicséretére s keveset állitunk, ha e ragaszkodásban az állathoz csupán a hasznosság kötelékét látjuk. Még többet lát a vadember az állatban az ő bajtársában vagy ellenségében. Ugy beszél ahhoz, mint az emberhez szokott s bocsánatot kér tőle, ha kénytelen üldözni vagy megölni. Mikor az indián egy medvét megöl, sajnálkozását fejezi ki e cselekedet felett s felhívja, hogy szivjon vele békepipát s bele is illeszti a dög szájába pipáját s ráfuj. Az afrikai kafferek ha elefántra vadásznak megkérlik, hogy ne lépjen reájok s ha megölték, igyekeznek vele elhitetni, hogy a karatlanul eselekedték, de az állat fegyverét — ormányát sietnek eltemetni. A siami mézáróst, ki buddhista elvei ellenére megöl egy barmot, azzal vigasztalja magát is az állatot is, hogy ő csak segített neki „egy boldogabb haza“ felkeresésében. Legravaszabb a kozák: ez ha elejtette a medvét, megnyuzza, körülhúzózza, körülénelki s közbe-közbe mentegetődzik az állat lelke előtt, hogy nem ő volt a gyilkos, hanem „egy istentelen muszka.“

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Zsinati képviselők: A beregi egyházmegyében folyó hó 5-én tartott közgyűlésen bontattak fel a zsinati képviselőkre beadott szavazatok. Peterdy Károly esperest 59 szavazattal, Kántor Sámuel 53-al rendes képviselőül választattak meg. Ferge József beregi lelkész 35 szavazattal pótképviselő lett. A világi pótképviselőre általános többséget senki sem nyervén, Hunyady Béla, Horthy Gyula és Gulácsy Dezső újabb szavazásra tüzetek ki.

Gyászhir: Takács János a magyarországi távirdák főigazgatója Kézdi-Vásárhelyen elhunyt. Reformált egyházunk egyik hű fiát vesztette el. A boldogult ez előtt 29 évvel épen halála napján választatott meg a debreczeni főiskolába gymnasiumi tanárnak, de a mely állomást el nem fogadott. — Nyugodjanak békével a derék férfi porai.

M.-Turon a középiskolai tanáregyesület gyűlése e hó 8-10-ig tartatott meg. Eredeti tudósításunkat a közlebbi számban közöljük.

Tartalom: Előfizetési felhívás a „Debreczeni Protestáns Lap“ 2-ik félévi folyamára. — Török Pál dunamelléki ref. püspök urnak az egyházkerületi közgyűlést megnyitó beszédéhez. (Tiszántuli. (Folytatás.) — A protestáns jogi képzésről. (Vége.) L. — A nyugalmi nap rendkívüli régisége kibonyitva az assyriai és babyloniai feliratok által. Könyves János. — A debreczeni jogtanárok véleménye a jogakadémiák ügyében leküldött miniszteri felhívásra. (Folytatás.) — Nyílt kérelem az ef. ref. tanítók zsinati emlékirata tárgyában. Szalóky Dániel. — Könyvismertetés. — Tárca. — Különfélék. — Hirdetés.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak:
Békési Gyula, Géresi Kálmán.

HIRDETÉS.

Pályázat.

A szatmár-németi ref. egyházban megürült segédlelkész-tanítói állomás betöltendő lévén, az ezen állomást elnyerni óhajtok kellőleg felszerelt kérvényüket, folyó évi augusztus 10-ik napjáig, a nevezett egyház lelkészi hivatalához nyujtsák be.

I. Ezen állomáshoz kötött évi járulékok.

1. A városi közpénztárból havonként előlegesen fizetendő részletekben 500 frt.
2. Az egyházi pénztárból évnegyedenként utólagosan járó részletekben 25 frt.
3. Nyolcz ölet tevő kemény tüzi fa méter mértékben, beszállitva, melyből az iskolahelyiség is fütendő.
4. Minden prédikációs vagy oratiós halottól a kikisérési díj 1 frt, az általa mondandó beszéd tartásdíja 3 frt.
5. Tisztességes lakhely.

II. Kötelelességek.

1. Az elemi iskola V-ik és VI-ik osztályába járó fiu gyermekek tanítása.
2. Saját iskolabeli tanonczáival a rend fentartása tekintetéből hétköznapi templomba járás.
3. Minden 3-ik vasárnap reggelen s az ugynevezett kanonika órákon templomi lelkészi szolgálat.

A segédlelkész-tanító három évre választatik, melynek eltelté előtt három hónapi előleges felmondás után, hagyhatja el csak állomását.

Az elválasztandó f. évi szeptember 1-ső napján állomását elfoglalni köteles.

Kelt a szatmár-németi ref. egyházi tanács 1881. évi julius 3-dik napján tartott üléséből.

Kanizsay Zsigmond,
egyházi jegyző.

Fésös András,
reform. lelkipásztor.